

گزارش

سفر نخست‌وزیر ازبکستان به تهران و توسعه همکاری‌های دوجانبه

پیوندی راهبردی در چهارراه تاریخ و تجارت

شرق؛ روابط ایران و ازبکستان را می‌توان از منظر ژئوپلیتیکی، فرهنگی و اقتصادی یکی از مؤلفه‌های کلیدی در معماری نوین تعاملات منطقه‌ای در آسیای مرکزی و فراتر از آن دانست. این دو کشور، با بهره‌گیری از ریشه‌های تاریخی عمیق و اشتراکات تمدنی، امروز در موقعیتی قرار دارند که می‌توانند نه‌تنها مناسبات دوجانبه را به سطحی راهبردی ارتقا دهند، بلکه در شکل‌دهی به نظم اقتصادی جدیدی در پهنه اوراسیا نقش آفرینی کنند. اهمیت این روابط در شرایطی دوچندان می‌شود که ازبکستان، به عنوان یکی از مهم‌ترین کشورهای محصور در خشکی منطقه، در تلاش برای تنوع‌بخشی به مسیرهای تجاری و کاهش وابستگی به مسیرهای سنتی شمالی است؛ در حالی که ایران با برخورداری از موقعیت ممتاز جغرافیایی، زیرساخت‌های حمل‌ونقل دریایی و دسترسی به آب‌های آزاد، ظرفیت ابفای نقش به عنوان کره ترانزیتی اصلی در اتصال آسیای مرکزی به بازارهای جهانی را داراست. از این منظر، همکاری ایران و ازبکستان نه‌فقط تقویت‌کننده منافع ملی دو کشور، بلکه محرک شکل‌گیری بلوک‌های همکاری منطقه‌ای، تسهیلگر زنجیره‌های ارزش مشترک و پست‌ساز هم‌افزایی اقتصادی در چهارراه راهبردی شرق، غرب، شمال و جنوب آسیاست. درک این ظرفیت و بهره‌برداری هوشمندانه از آن، نیازمند نگاهی بلندمدت، سرمایه‌گذاری هدفمند و طراحی سازوکارهای همکاری منعطف اما ساختار یافته است؛ گامی که می‌تواند آینده تعاملات منطقه را در مسیر ثبات، توسعه و همکاری پایدار هدایت کند. از این رو سفر «عبدالله عارفوف»، نخست‌وزیر ازبکستان، به تهران اهمیتی دوچندان دارد. او دیروز در مجموعه فرهنگی-تاریخی سعدآباد، مورد استقبال رسمی «محمدرضا عارف»، معاون اول رئیس‌جمهور ایران، قرار گرفت. در این مراسم پس از نواختن‌شدن سرود ملی دو کشور و سان دپلن از یکان تشریفات، هیئت‌های عالی‌رتبه ایران و ازبکستان به یکدیگر معرفی شدند و سپس دو طرف وارد مذاکرات دوجانبه شدند. محور اصلی گفت‌وگوها میان معاون اول رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر ازبکستان، بر ارتقای سطح همکاری‌ها در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی تمرکز داشت. در جریان این سفر، چند سند همکاری میان دو کشور به امضا رسید؛ اسنادی که چارچوب‌های رسمی برای گسترش همکاری‌های عملیاتی، به‌ویژه در حوزه حمل‌ونقل، لجستیک، امور گمرکی و باندا را فراهم می‌کنند.

ابعاد تاریخی و راهبردی روابط ایران و ازبکستان

روابط میان ایران و ازبکستان ریشه در تاریخ فرهنگی مشترک دارند؛ زمانی که شهرهایی چون سمرقند و بخارا، کانون‌های تمدنی و علمی جهان اسلام محسوب می‌شدند. پس از استقلال ازبکستان در سال ۱۹۹۱، ایران از نخستین کشورهای بود که این استقلال را به رسمیت شناخت. در سال‌های اخیر، با تحول در سیاست خارجی تاشکند و تغییر رویکردهای منطقه‌ای، روابط دو کشور وارد مرحله‌ای تازه از همکاری‌های گسترده شده است.

سفر نخست‌وزیر ازبکستان؛ نقطه عطف در مناسبات اقتصادی

این سفر به عنوان بخشی از سیاست تنوع‌بخشی مسیرهای تجاری ازبکستان، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. موقعیت جغرافیایی این کشور به عنوان یک کشور محصور در خشکی، نیازمند بهره‌گیری از مسیرهای ترانزیتی پایدار و مقرون‌به‌صرفه است. در این میان، بندر چابهار ایران به عنوان یک مسیر راهبردی و امن برای دسترسی به آب‌های آزاد، در مرکز توجه سیاست‌گذاران تاشکند قرار گرفته است. ایران نیز با تکیه بر موقعیت ژئوپلیتیکی خود و ظرفیت‌های بندری و ترانزیتی، می‌کوشد نقش خود را در اتصال آسیای مرکزی به بازارهای بین‌المللی تقویت کند. در همین راستا، همکاری‌های دوجانبه ایران و ازبکستان، می‌تواند به شکل‌گیری مسیرهای جدید تجاری و ایجاد کریدورهای حمل‌ونقل نوین در منطقه منجر شود.

افتتاح مرکز تجاری ازبکستان در ایران

به گزارش ایرنا یکی از مهم‌ترین دستاوردهای این سفر، افتتاح مرکز تجاری ازبکستان در تهران است. این مرکز با هدف تسهیل روابط بخش خصوصی، توسعه سرمایه‌گذاری، افزایش مبادلات تجاری و شکل‌گیری طرح‌های مشترک، ایجاد شده و نهاد عزم دو کشور برای تثبیت حضور اقتصادی بلندمدت در بازارهای یکدیگر است. همچنین این مرکز می‌تواند به عنوان سکوی عملیاتی برای معرفی محصولات ازبکستان، جذب سرمایه‌گذاران ایرانی و هماهنگی میان فعالان اقتصادی دو کشور عمل کند.

چشم‌انداز آینده همکاری‌های ایران و ازبکستان

اگرچه حجم مبادلات تجاری میان ایران و ازبکستان در سال‌های اخیر افزایش یافته، اما همچنان با ظرفیت‌های واقعی فاصله دارد. توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل و گمرک در ایران، می‌تواند به کاهش هزینه‌ها، افزایش اطمینان و تسریع در مبادلات منجر شود. بهره‌گیری از مسیر ایران، فرصت استثنایی سریع‌تر و ارزان‌تر ازبکستان به بازارهای آسیای جنوبی، خاورمیانه و حتی اروپا را فراهم می‌آورد. از این رو ان همکاری‌ها فقط محدود به منافع دوجانبه نخواهد بود، بلکه می‌تواند الگوی موفقیتی برای پیوند اقتصادی گسترده‌تر میان کشورهای آسیای مرکزی و جنوب آسیا فراهم کند. تحقق این چشم‌انداز، نیازمند یکپیری مستمر، سرمایه‌گذاری مشترک و تدوین سازوکارهای اجرایی پایدار است؛ گامی که انتظار می‌رود سفر عبدالله عارفوف به تهران، زمینه‌ساز آن باشد. بنابراین می‌توان گفت سفر رسمی نخست‌وزیر ازبکستان به تهران صرفا یک رویداد دیپلماتیک در چارچوب مناسبات دوجانبه نیست، بلکه نمادی از بازتعریف جایگاه ایران و ازبکستان در نظم نوظهور منطقه‌ای و بین‌المللی است. این دیدار با توجه به تحولات ژئوپلیتیکی اخیر، تغییر موازنه‌های قدرت در آسیای مرکزی و نیاز کشورهایایی چون ازبکستان به مسیرهای تجاری پایدار و متنوع، واجد اهمیت راهبردی است؛ به‌ویژه در شرایطی که ایران، به واسطه موقعیت جغرافیایی منحصربه‌فرد و دسترسی به آب‌های آزاد، می‌تواند حلقه اتصال شرق و غرب و نیز شمال و جنوب آسیا را به شکل مؤثرتری تکمیل کند.امضای اسناد همکاری، افتتاح مرکز تجاری ازبکستان در ایران و برگزاری نشست‌های تخصصی اقتصادی میان دو کشور، نشان از گذار از دیپلماسی صرف به فاز عملیاتی‌سازی همکاری‌ها دارد؛ مرحله‌ای که در آن، هم‌افزایی سیاسی، ساختاری و تقویت نهادهای میان‌دولتی و بخش خصوصی، نقش اساسی در پایداری و اثربخشی روابط خواهد داشت. همچنین بهره‌گیری هوشمندانه از ظرفیت‌های لجستیکی و ترانزیتی، به‌ویژه از طریق بندر چابهار، می‌تواند به شکل‌گیری کریدورهای بدیل، کاهش هزینه‌های تجارت خارجی و افزایش ضریب اطمینان در زنجیره تأمین کشورهای آسیای مرکزی کمک کند. فراتر از مزایای اقتصادی، روابط ایران و ازبکستان واجد بار معنایی تمدنی نیز هستند. این دو کشور با تکیه بر حافظه تاریخی مشترک و قرابت‌های فرهنگی، قادرند الگوی موفق از همکاری مبتنی بر اعتماد، تعامل چندسطحی و توسعه پایدار ارائه دهند؛ الگویی که می‌تواند مورد توجه سایر کشورهای منطقه قرار گرفته و به پی‌ریزی بلوک‌های اقتصادی و فرهنگی مؤثر در اوراسیا باری رساند. در نهایت، تداوم و تعمیق چنین روابطی مستلزم نگاهی کلان‌نگر، اراده سیاسی مستمر، سرمایه‌گذاری هدفمند در زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری، و طراحی چارچوب‌های نهادی منعطف اما منسجم است. ایران و ازبکستان اگر بتوانند این مسیر را با درایت و انسجام دنبال کنند، نه‌تنها منافع دوجانبه را تأمین خواهند کرد، بلکه نقش مؤثری در شکل‌دهی به آینده نظم اقتصادی منطقه‌ای و تثبیت جایگاه خود به‌عنوان بازیگران تأثیرگذار در تحولات اوراسیایی ایفا خواهند کرد.

از تنش تا تفاهم نسبی؛ زمان دور پنجم مذاکرات را عمان اعلام خواهد کرد

دیپلماسی بار دیگر جان گرفت

وحیده‌کریمی

امیدواریم طرف مقابل هم با منطق مذاکراتی روشن باشد.

عراقچی گفت: مباحث مذاکراتی باید در پشت میز مذاکره انجام شود و طرح رسانه‌ای آنان برخلاف منش مذاکرات است و جدیت و اراده طرف مقابل را زیر سؤال می‌برد. ما امیدواریم در این دور از مذاکرات بتوانیم یک مذاکرات کاملا سازنده و رو به جلو با حفظ مواضع اصولی ایران داشته باشیم. وزیر امور خارجه تصریح کرد: اگر غرض این است که اطمینان حاصل شود ایران سلاح هسته‌ای نخواهد داشت این کاملا قابل حصول است و توافقی که بخواید این ضمون را داشته باشد، حتما قابل دسترس است. ولی بیشتر از آن اگر تقاضاهای غیرمعمول و غیرواقعی داشته باشند که قابل عملیاتی‌شدن نیست، طبیعی است که مذاکرات با مشکل مواجه خواهد شد. وی همچنین بیان داشت: ما در مذاکرات گذشته با فضای مثبت و سازنده‌ای مواجه بودیم. طرف مقابل ما اصرار داشته همواره جدیت خودش و علاقه‌مندی خودش برای رسیدن به یک توافق را نشان دهد. ولی این جدیت الزاماتی دارد و با برخی از مواضع آنان که در خارج از مذاکرات می‌گیرند، بعضا تناقض پیدا می‌کند و این روند مذاکره را دچار ابهام و از مسیر صحیح خودش خارج می‌کند. عراقچی ادامه داد: ما درک می‌کنیم که آنان مخاطبان مختلفی دارند و عواملی هستند که فشار می‌آورند و دنبال جنگ‌افروزی هستند. اما این مشکل آنان است و مشکل مذاکره نباید باشد. در پشت میز مذاکره اصول و مرامی است که باید رعایت شود و آن هم این است که مسائل مذاکراتی در بیرون محیط و از طریق رسانه‌ها نمی‌تواند مذاکره صورت بگیرد. وی تأکید کرد: ما انتظار مواضع ثابت از طرف مقابل داریم همان‌طورکه مواضع ایران کاملا ثابت، اصولی و بنیادین است.

پایان مذاکرات و مسیر آینده

مذاکرات مسقط، با وجود دشواری‌ها و فضای پرچالش، با درکی بهتر از مواضع طرفین و شناسایی راهکارهای واقعی‌بینانه برای حل اختلافات به پایان رسید. سخنگوی وزارت خارجه اعلام کرد که ادامه مذاکرات در دور پنجم به‌زودی و با اعلام زمان و مکان از سوی طرف عمانی یکپیری خواهد شد. در همین راستا روتریتز نیز به نقل از یک مقام ارشد آمریکایی گزارش داد که توافقی حاصل شده است تا همکاری‌ها از طریق گفت‌وگوهای فنی ادامه یابد. این نشانه‌ای از احتمال استمرار تعاملات، با وجود وجود شکاف‌های جدی، در مسیر رسیدن به توافقی پایدار تلقی می‌شود.

مذاکرات با ایران وارد جزئیات بیشتری شده است

در همین راستا معاون رئیس ستاد کارکنان کاخ سفید، با اشاره به ادامه روند مذاکرات با جمهوری اسلامی ایران، گفت هر دور از گفت‌وگوها نسبت به قبل جزئی‌تر و دقیق‌تر شده است. جیمز بلر در گفت‌وگو با شبکه خبری فاکس‌نیوز بار دیگر صحبت‌های تیم ترامپ درباره تسلیحات اتمی را تکرار کرد و گفت «رئیس‌جمهور ترامپ به‌صراحت اعلام کرده که ایران نباید به سلاح هسته‌ای دست یابد. ما هیچ‌گونه استفاده تسلیحاتی از غنی‌سازی یا تأسیسات مرتبط با آن را نمی‌پذیریم و تنها گزینه قابل قبول، برنامه هسته‌ای غیرنظامی است». بلر با بیان اینکه بحث درباره برنامه هسته‌ای غیرنظامی ایران در مذاکرات مطرح شده، افزود: «سفیر ویتکاف (نماینده ترامپ در مذاکرات مستقیم با ایران) نیز این موضوع را به‌عنوان یک گزینه مورد بحث قرار داده است. اما هدف ما از این مذاکرات، رسیدن به کام‌های بعدی در مسیر توافق است». وی در پایان ابراز امیدواری کرد که دور جدید مذاکرات در پایان هفته جاری، ادامه روند مثبت گفت‌وگوهای قبلی باشد و گفت: «هر مرحله از گفت‌وگوها نسبت به مرحله پیشین، جزئیات بیشتری داشته و امیدواریم این مسیر در روزهای آینده نیز ادامه یابد». اکسیوس هم به نقل از یک مقام آمریکایی گفت: «توافق حاصل شد که مذاکرات با ایران برای ادامه بررسی جنبه‌های فنی پیش برود. ما از نتیجه امروز دلگرم شده‌ایم و مشتاقانه منتظر نشست بعدی‌مان هستیم که در آینده نزدیک برگزار خواهد شد». وزیر امورخارجه عمان هم در پایان این نشست گفت: مذاکرات ایران و آمریکا دربردارنده ایده‌های مفید و خلاقانه بود.

اگرچه دور چهارم مذاکرات غیرمستقیم ایران و آمریکا در مسقط به توافق نهایی منجر نشد که البته چنین توقعی هم دور از انتظار بود، اما بر پایه واقع‌گرایی دیپلماتیک و انسجام موضعی ایران، توانست زمینه‌ای ملموس برای ادامه مسیر گفت‌وگو فراهم آورد. استمرار این روند البته منوط به آن است که واشنگتن، فراتر از زست‌های سیاسی و سخنان متناقض، اراده‌ای عملی برای ترک عادت تاریخی تحریم‌محور خود نشان دهد و به جای بازی دوگانه در میز مذاکره و رسانه، به مسیر شفاف‌تری از تعامل پایبند بماند. از این منظر، مسقط نه یان یک فصل بلکه آغاز مرحله‌ای حساس‌تر از دیپلماسی است؛ مرحله‌ای که موفقیت آن نه صرفا در چانه‌زنی‌های فنی، بلکه در بلوغ استراتژیک طرفین برای عبور از تقابل به سوی تفاهم تعریف خواهد شد.

قاطع، همراه با تعامل

در میانه مذاکرات، سخنگوی وزارت امور خارجه ایران، اسماعیل بقائی، در بیانیه‌ای تأکید کرد که ایران مصمم به حفظ حقوق قانونی خود در چارچوب معاهده NPT است و آمادگی کامل دارد تا تعاملات دیپلماتیک خود را ادامه دهد. وی همچنین تصریح کرد که هدف اصلی ایران رفع کامل تحریم‌های غیرقانونی و ظالمانه‌ای است که علیه ملت ایران اعمال شده است.

دیدارهای جانبی و مواضع بین‌المللی

در این بین پیش از آغاز مذاکرات، عراقچی با پدر البوسعیدی، وزیر خارجه عمان، دیدار و گفت‌وگو کرد و از تلاش‌های عمان برای تسهیل روند مذاکرات قدردانی کرد. وزیر امور خارجه آلمان نیز با ابراز نگرانی نسبت به برنامه هسته‌ای ایران اعلام کرد که خواهان دیدار با عراقچی در ماه می است. او تأکید کرد که مسیر مذاکرات هنوز باز است، مشروط به آنکه ایران از تلاش برای دستیابی به سلاح هسته‌ای صرف‌نظر کند؛ در حالی که ایران همواره بر صلح‌آمیزبودن برنامه‌اش تأکید داشته است و گزارش‌های آژانس هم بارها این حقیقت را تأیید کرده‌اند.

خبر

آزاد: مذاکره باید بر پایه رفع واقعی تحریم‌ها باشد

نماینده نائین در مجلس گفت: آمریکا بار دیگر زبان به نرمی گشوده و از مذاکره سخن می‌گوید و عده‌ای گویا فراموش کرده‌اند عهدشکنی‌های دیروز آنها را؛ ما ملتی نیستیم که با لبخند جای زخم را فرموش کنیم، گفت‌وگو باید بر پایه احترام متقابل، رفع واقعی تحریم‌ها و اثبات صداقت طرف مقابل استوار باشد. الهام آزاد در جلسه علنی امروز مجلس در نطق میان‌دستور خود با محکومیت اظهارات بی‌پایه و اساس درباره نام تاریخی خلیج فارس گفت: این روزها غزه می‌سوزد، جهان چشم خود را بسته و وجدان خویش را خاموش کرده است. امروز دیگر سخن از جنگ نیست، سخن از نسل‌کشی با چراغ سبز قدرت‌هایی است که خود را پاسدار حقوق بشر می‌دانند. او تأکید کرد: حمایت از ملت بزرگ فلسطین را نه با بیان کلمات که از زرفای ایمان خود فریاد می‌زنیم؛ زیرا ایمان داریم که راه قدس از کوچه‌های مقاومت می‌گذرد نه از راهروهای مقلای‌های بی‌غیرتی.

این‌نماینده مجلس بیان کرد: در این میان آمریکا بار دیگر زبان به نرمی گشوده و از مذاکره سخن می‌گوید و عده‌ای گویا فراموش کرده‌اند عهدشکنی‌های دیروز آنها را. ما ملتی نیستیم که با لبخند جای زخم را فرموش کنیم، گفت‌وگو باید بر پایه احترام متقابل، رفع واقعی تحریم‌ها و اثبات صداقت طرف مقابل استوار باشد. او افزود: اگر اقتصاد ما بخواهد سر پا بایستد باید از کوره تولید عبور کند، نه در گل و لای سوداگری. امروز نقدپنکی عظیمی در بخش‌های غیرمولد کشور چون سیلابی سرگردان است که به‌جای آبیاری باغ تولید، خانه معیشت مردم را ویران کرده است، باید با تقنین و نظارتی قاطع ضدفساد و سیاست‌گذاری‌های هوشمند این سیلاب را به جویبار تولید اشتغال و صنعت دانش‌بنیان هدایت کنیم. ما نمایندگان مجلس منتتها زبان مردم شده‌ایم و باید باور ی‌گرمشای آنان باشیم. آزاد ادامه داد: واژه ناترازی این روزها نقاب کم‌کاری بعضی مدیران شده است، برخی مدیران به‌جای حل مسئله مدام بر طبل ناترازی می‌کوبند، می‌شود واقعی در بحران‌ها نمایانگر می‌دهد اینکه پشت اعداد و ارقام پنهان شود. نماینده نائین در مجلس با اشاره به مشکلات حوزه انتخابیه‌اش گفت: شورابه‌های کویر خور و بیابانک کنجینه‌ای از پتاس، منیزیم و عناصر نادر خاکی است، این شورابه‌ها گوهرهایی است که کشاورزی را بارور و صنعت فناوری را شعله‌ور می‌سازند و ایران را در آسمان دانش سربلند خواهند کرد. تولید زنجیره‌ای طلاپی می‌آفریند، نمک زمین، باتری خودروهای برقی می‌شود و عناصر نادر فناوری‌های فردا را خواهند ساخت، اما بهره از این گنج خدادادی در گرو همت ماست. باید با سرمایه‌گذاری در فناوری‌های ناب و ایجاد زنجیره‌های پردرآمد این میراث زمینی را به فرصتی ملی بدل کنیم تا کویر سکوای پرتاب باران به بازارهای جهانی شود. به یاد داشته باشیم خاک شور امروز طلای فردای ایران است. او افزود: اکنون نائین در مدل توسعه ملی بر پایه ظرفیت‌هایش پیشنهاد دارد تا درد توسعه صنعتی که سود حاصل از اقتصاد آلاینده آن صرف توسعه منطقه نمی‌شود و جامعه کارگری از بی‌بهرگی عادلانه از منافع دسترنجشان گلایه می‌کنند، تسکین یابد. توسعه تنها تاریخ و میراث زمین‌شناختی نائین و خور و بیابانک نخواهد بود، بلکه موقعیت آن گذرگاهی استراتژتی است که هر مسافر را به آغوش می‌کشد تا امنیت هم‌پیمان کویر باشد و کویر خالی از سکنه نه وحشت، که آرامش می‌آفریند و آسمان پرستاره‌اش پناهگاه رؤیاهای بی‌پایان گردشگران است، پس باید نائین و خور و بیابانک را نه یک مقصد که جهانی کوچک بنامیم؛ جهانی که پهنه‌اش برای پذیرایی بی‌مرز، اقلیمش برای هر سلیقه‌ای طرحی نو دارد و آغوشش برای میهمانان همواره گشوده است.